

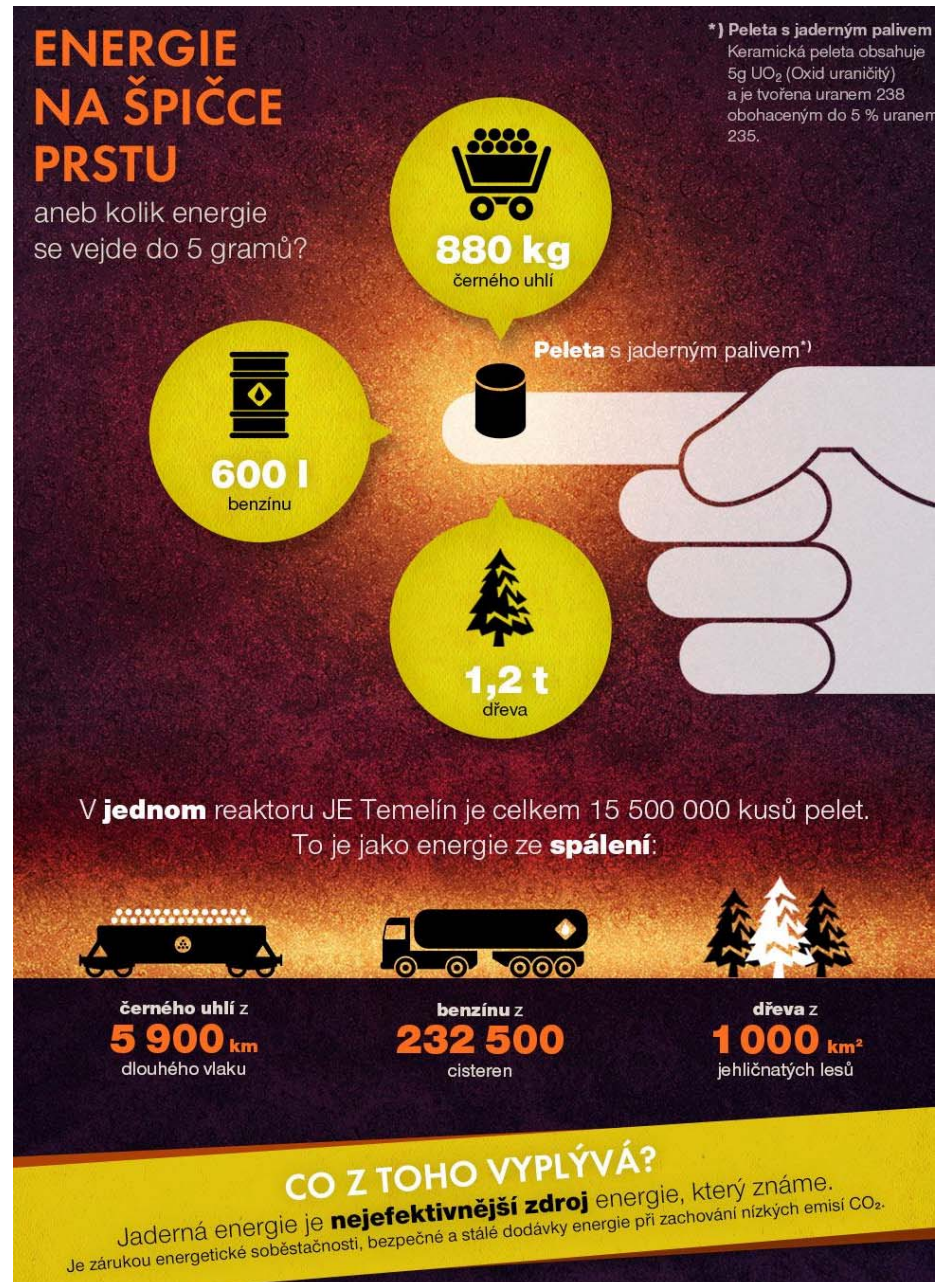
Problematika jaderného odpadu

Tišnov, 19. září 2013

Problematika jaderného odpadu

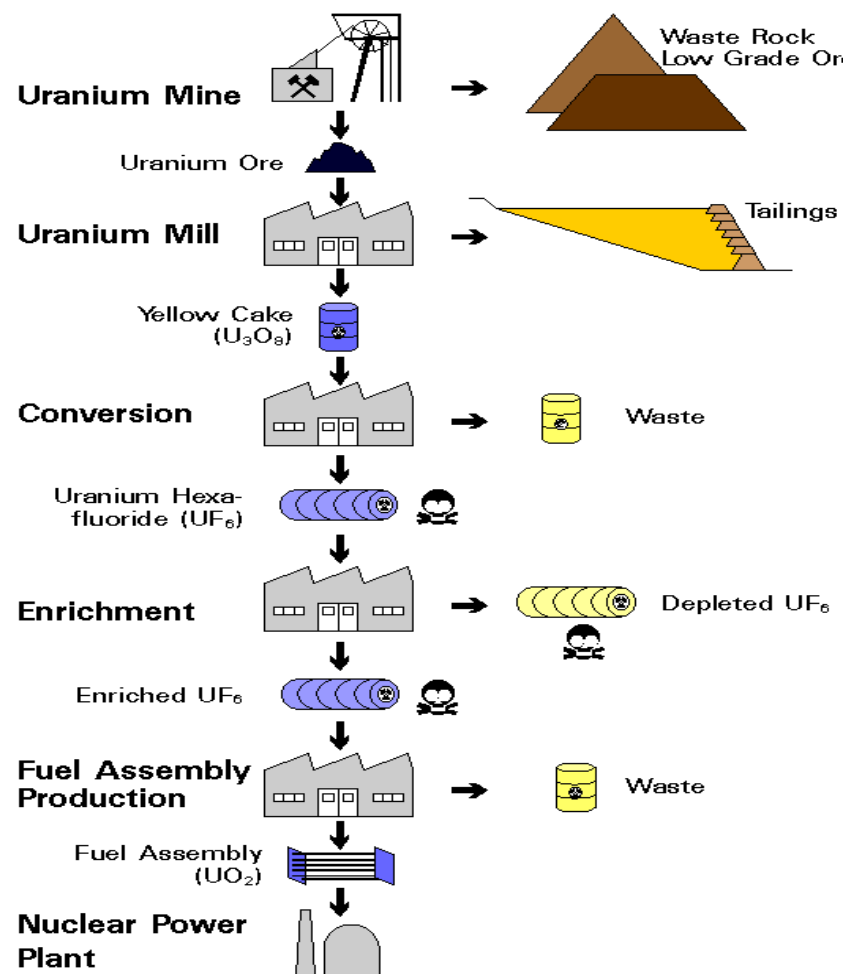
Jaderná energetika =
ekologická technologie?

Problematika jaderného odpadu

**Průměrná materiálová bilance
provozu 1000 MW reaktoru
po dobu jednoho roku:**

- **25 tun** vyhořelého paliva
- **500,000 tun** radioaktivní hlušiny
- **100,000 tun** radioaktivních kalů
- **150 tun + 1300 m³** kapalných odpadů z konverze uranu
- **260 tun** ochuzeného uranu
- **12 m³ pevných + 230 m³** kapalných radioaktivních odpadů z výroby paliva

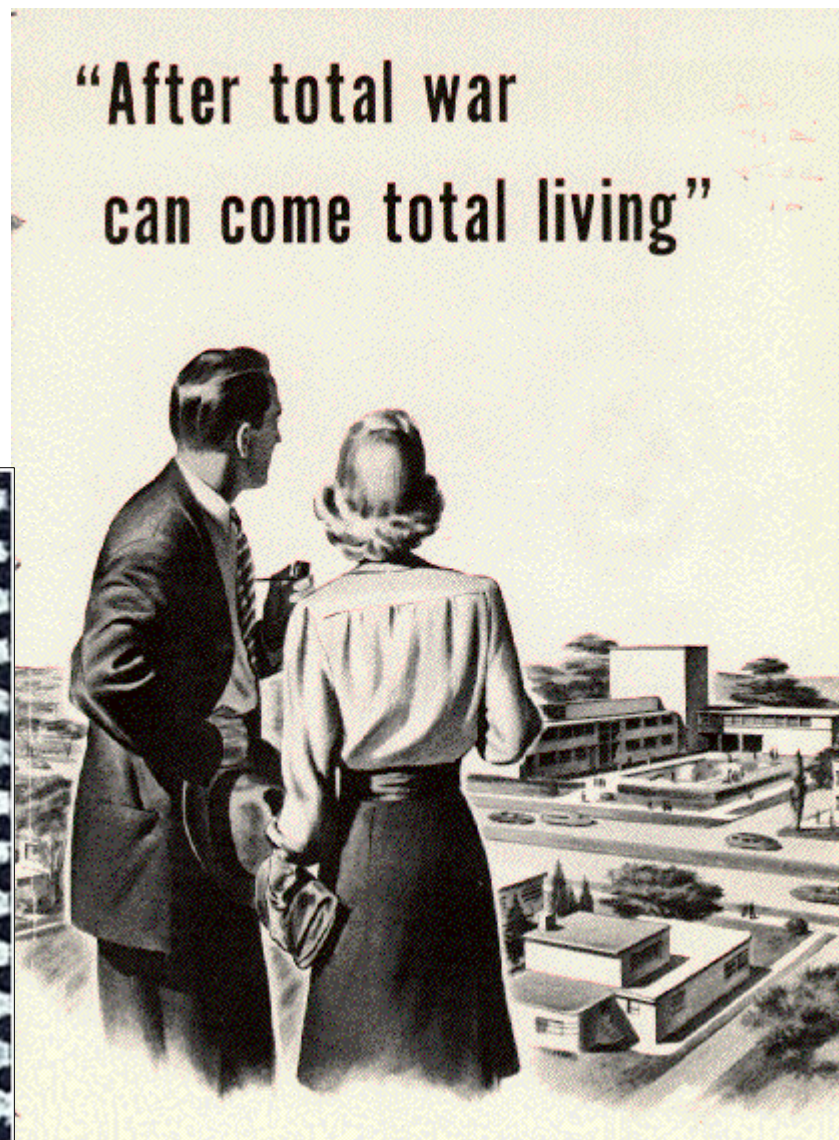
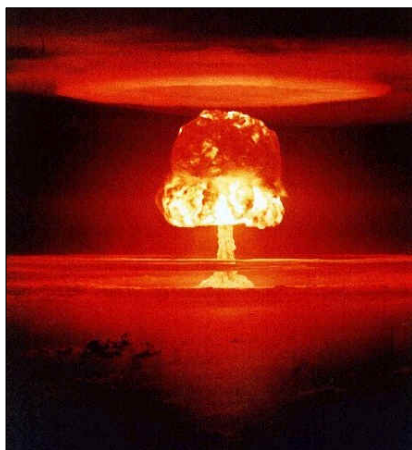

**1 tuna jaderného paliva
= 25 000 tun radioaktivních
odpadů**

Problematika jaderného odpadu

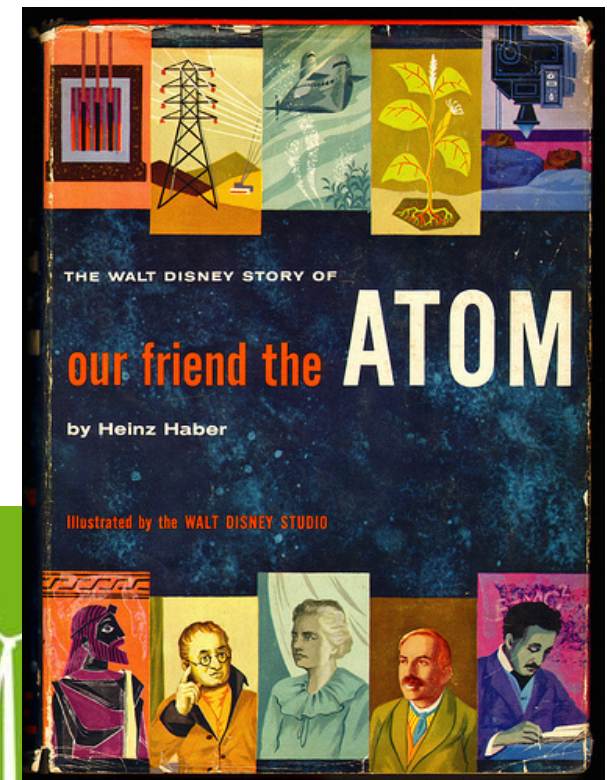
Jaderné odpady zpočátku nebyly považovány za problém:

Šok z bomby vedl
k optimistickému
programu
“Atoms for Peace”

Problematika jaderného odpadu

Odpady nebyly považovány za problém:
Technologicko-budovatelský optimismus

Problematika jaderného odpadu

Odpady nebyly považovány za problém:
Budovatelský optimismus

A-POWERED TRAINS IN GLASS TUBES

They'll give airliner speeds plus weather-free reliability.

By Frank Timley

THE train of the future, whipping passengers vast distances through continent-grinding tubes at speeds and in comfort far surpassing that of modern air travel, is no longer merely a dream in the minds of our more imaginative designers and engineers. This old idea (New York's first working subway train was sucked through a tube) has been brought well within the realm of probability—and the hero of this advance is, as has so often been the case in the history of technology, a new material. A crude form of this material has been serving man since the dawn of history. Glass, commonly thought of as that brittle stuff that boys like to smash with baseballs and slingshots, is in this gen-

NUCLEAR

Problematika jaderného odpadu

Jaderné odpady zpočátku nebyly považovány za problém:
Radioaktivní záření se pokládalo za zdraví prospěšné

Science to Cure All the Living Dead

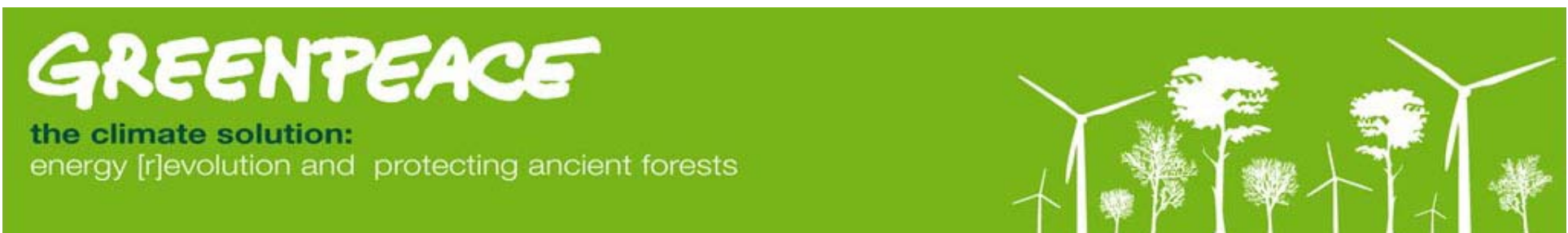
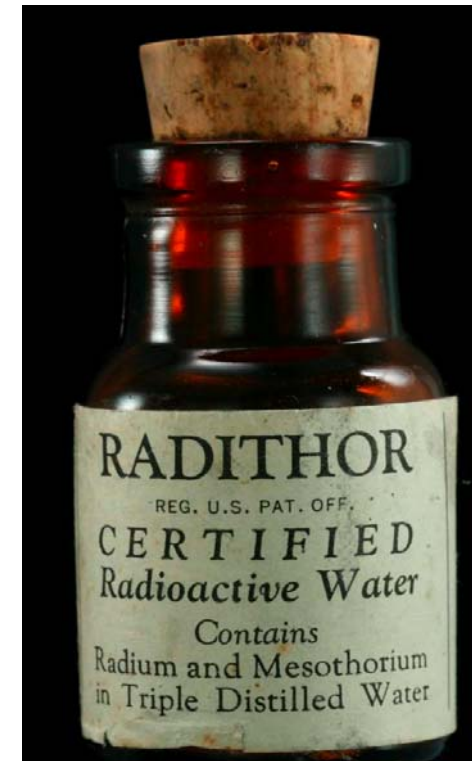
What a Famous Savant Has to Say About the New Plan to Close Up the Insane Asylums, Wipe Out Illiteracy and Make Over the Morons by His Method of Gland Control

Dr. W. J. A. Bailey's new method for helping the insane to widely used

Many members of the medical profession believe that Dr. Bailey's method for the treating of insanity will be the means of freeing many asylum inmates

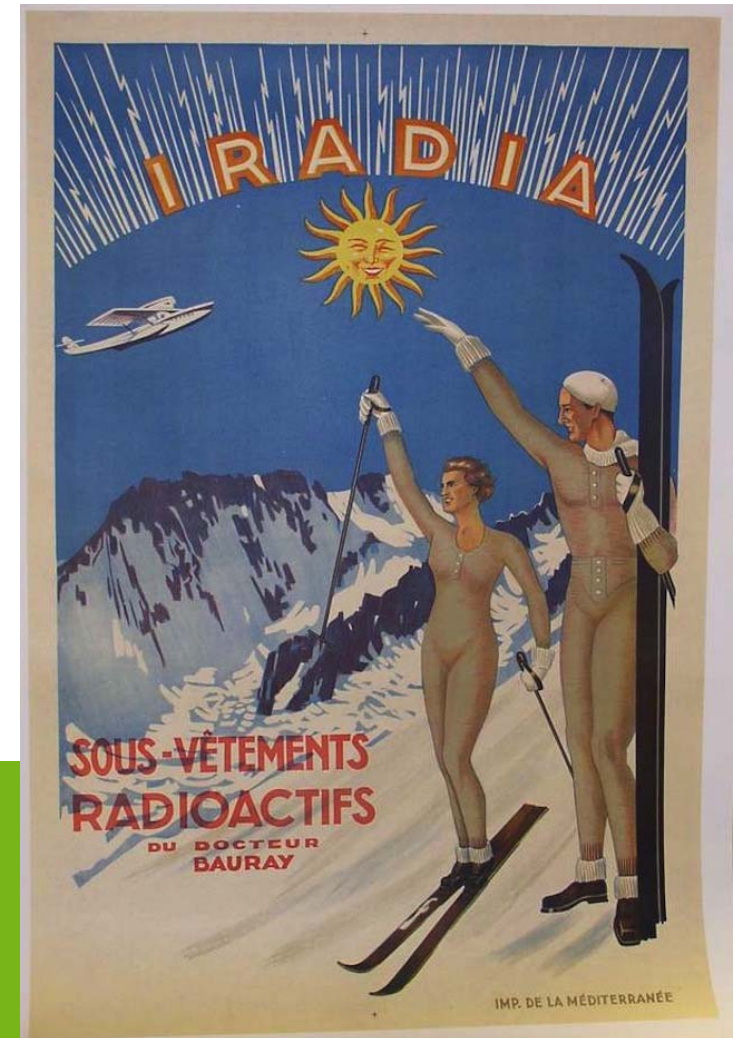
Copyright 1993 Scientific American, Inc.

Text on the left side of the advertisement:
If we look more to the endocrine glands and less to the brain, shall we be better able to eradicate insanity? During the recent session of the American Chemical Society at Washington, D. C., Dr. William J. A. Bailey, Director of the American Endocrine Laboratories of New York, who is authority for the above statement, made some startling assertions on the present methods of treating insane patients, and offered the use of Radium. There are exclaiming his excitement.
Dr. Bailey is a graduate of Harvard and the University of Vienna and enjoys a wide reputation as radiologist and his therapeutic application. He has written the following article which...

Problematika jaderného odpadu

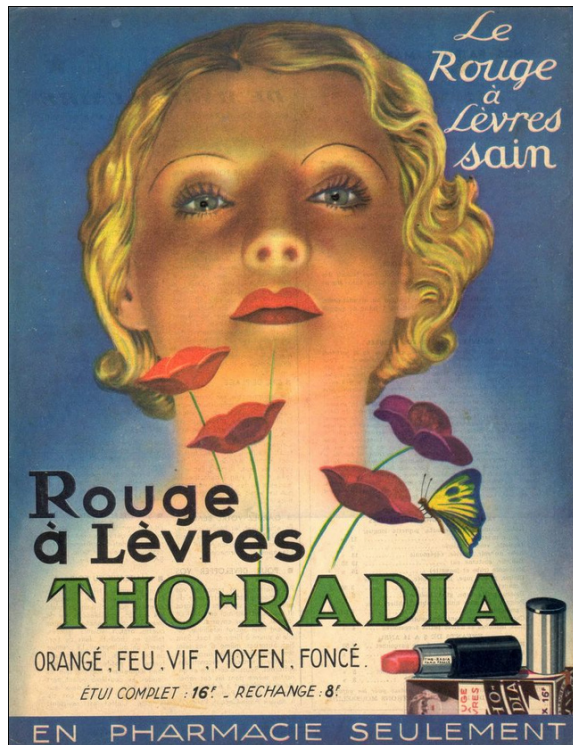
Odpady nebyly považovány za problém:
Zdraví prospěšná radioaktivita

Problematika jaderného o

Odpady nebyly považovány za problém:
Zdraví prospěšná radioaktivita

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

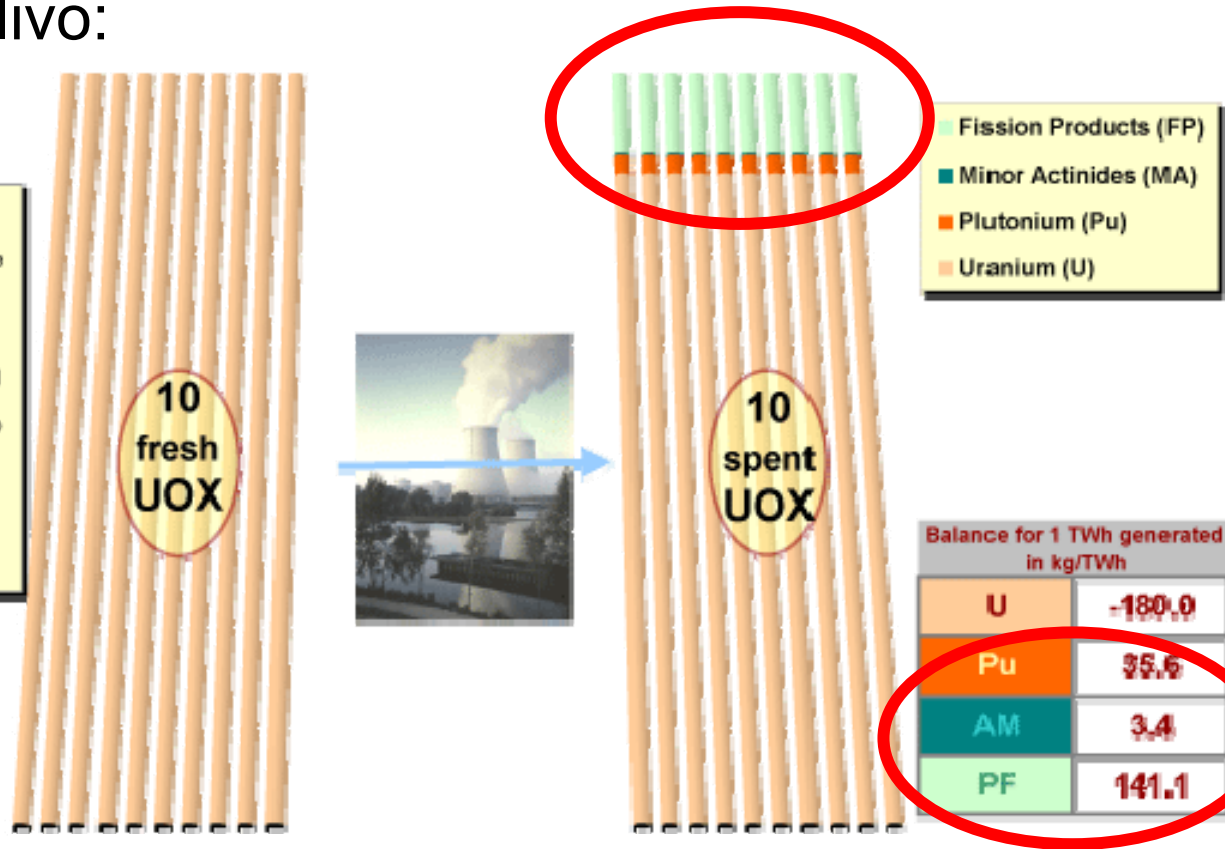
Dnes víme, že odpady jsou problém, zejména vyhořelé jaderné palivo:

Notes:

1) For reading purposes, the share of uranium is voluntarily decreased in the illustration.

2) The balance is calculated for a French 900 MW PWR "Garance", corresponding to the following hypothesis:

- 100% of UOX, 12 months, 1/4 core loading,
- UOX burn-up = 45 GWd/t
- $K_p = 75\%$

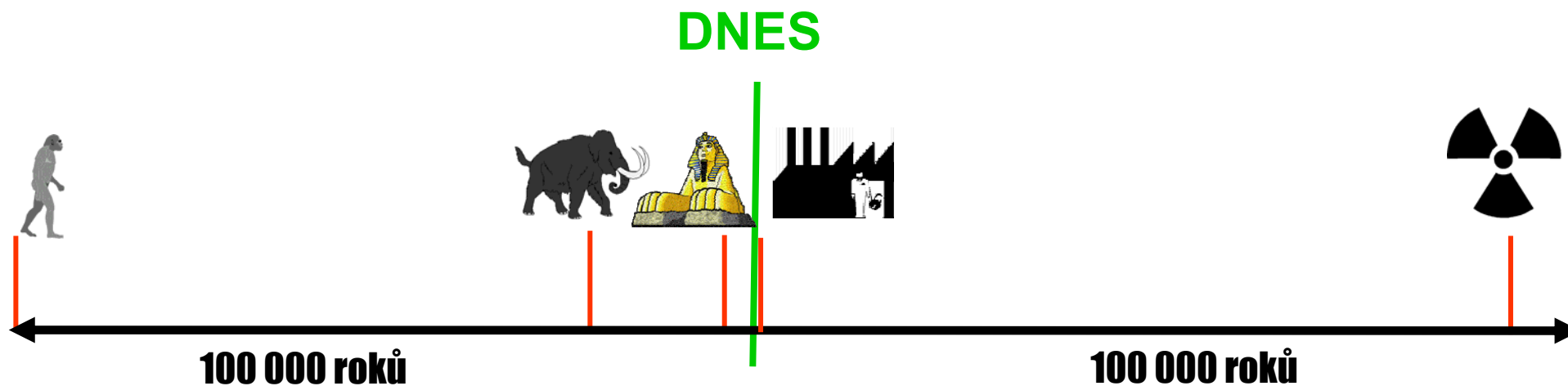
Plutonium
Aktinidy
Štěpné produkty

Problematika jaderného odpadu

Poločas rozpadu plutonia Pu-239 je 24,000 let. Trvá čtvrt milionu roků, než se jeho původní množství sníží na 0,1 %.

V každé jedné tuně vyhořelého paliva je ho zhruba 10 kg, za 240 000 roků ho zůstane 10 gramů – stále dost na to, aby otrávil miliony lidí.

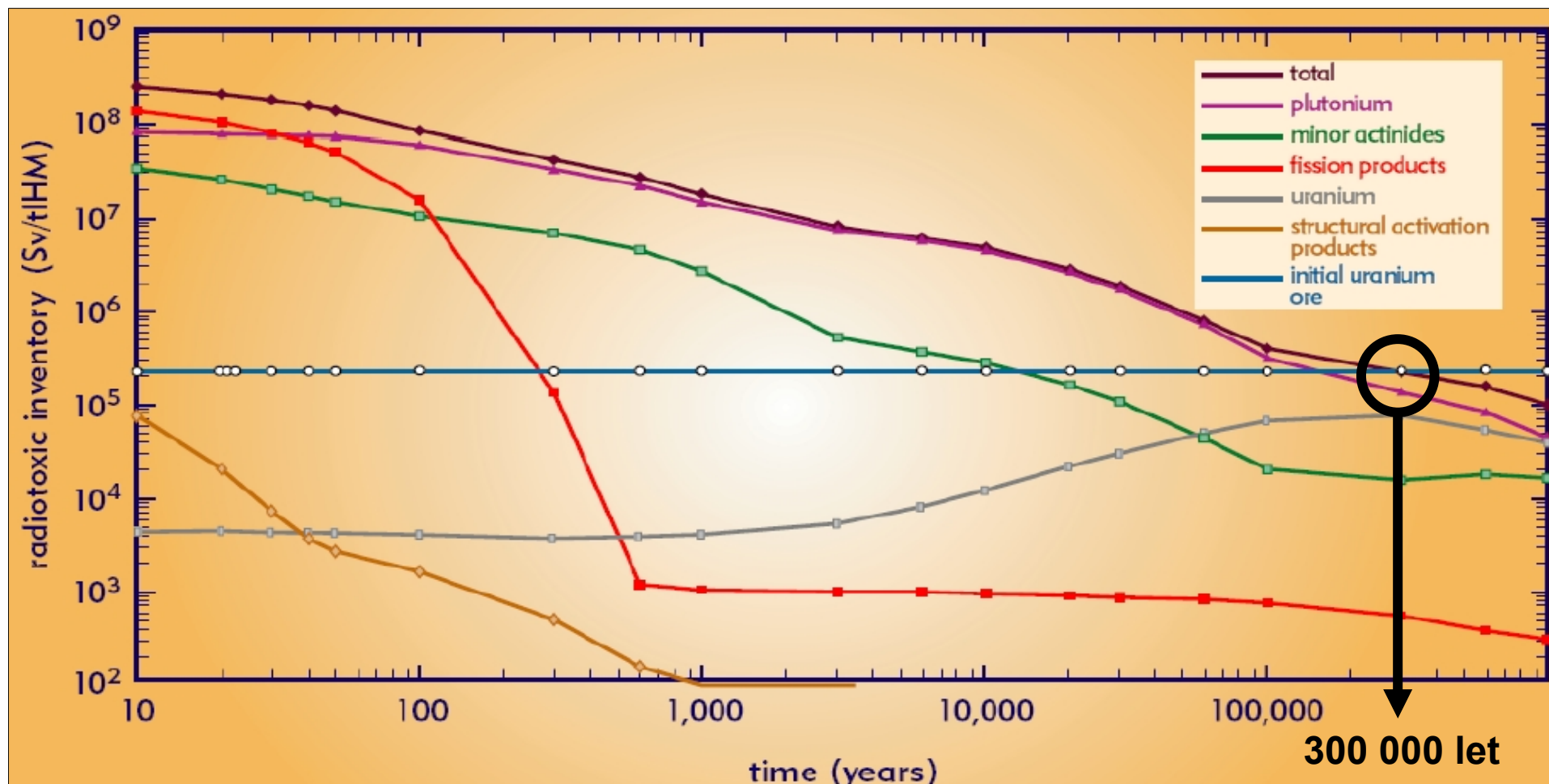
GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

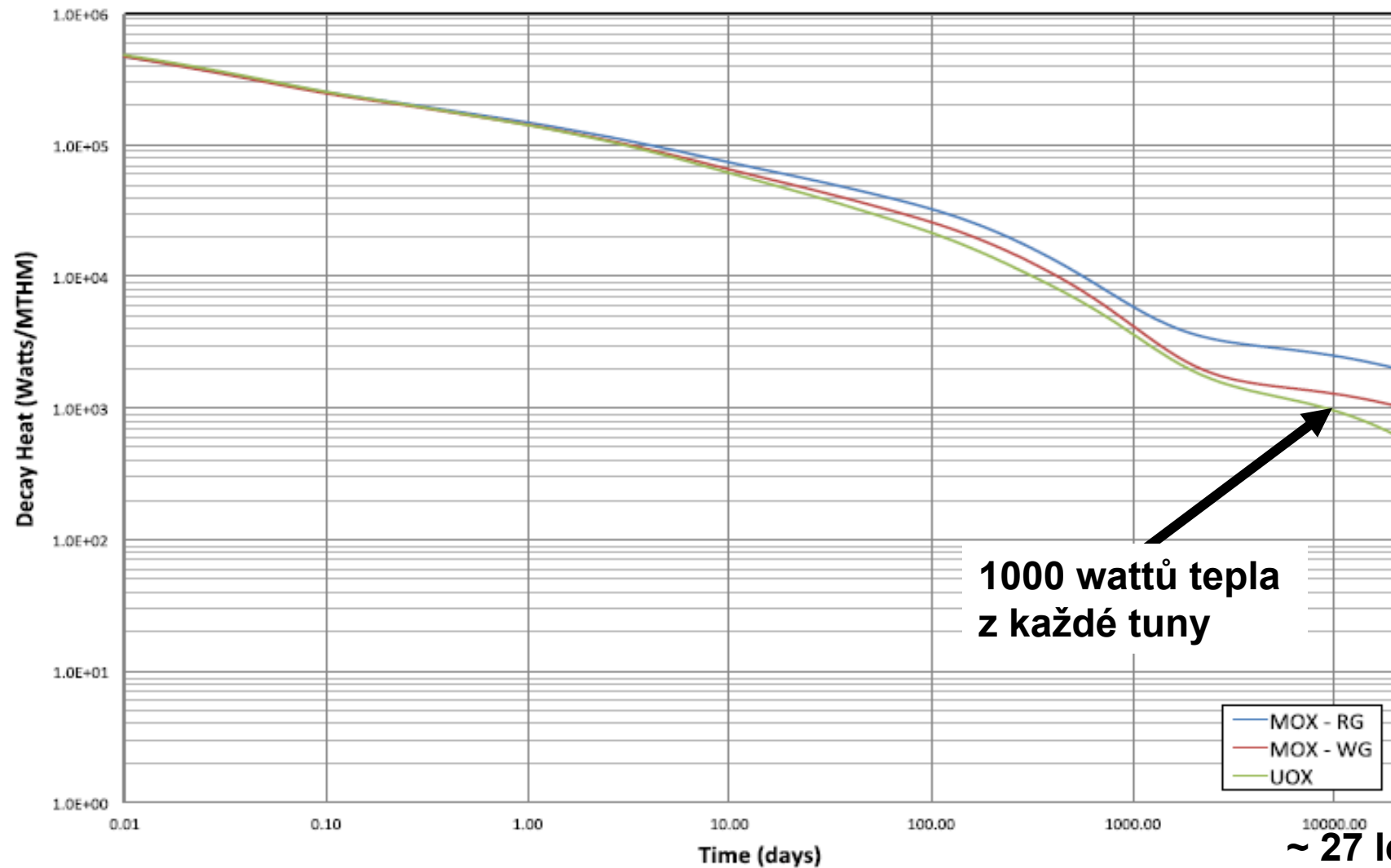
Palivo zůstává aktivní i po vytažení z reaktoru. Stovky radioizotopů obsažené ve vyhořelém palivu se dále spontánně rozpadají, vyzařují ionizující záření...

Problematika jaderného odpadu

... a generují teplo

Decay Heat vs. Time for MOX and UOX for a PWR Bundle
(40 GWd/MTHM)

Problematika jaderného odpadu

Vystřelování do vesmíru

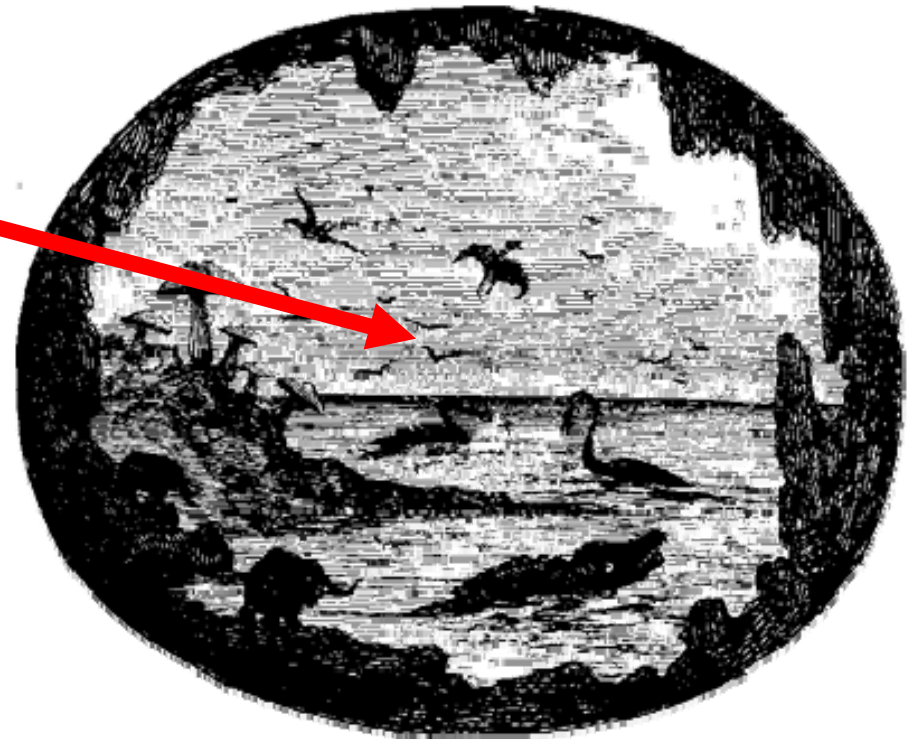
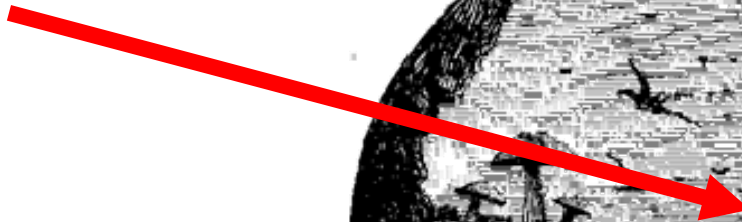

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Spouštění pod zemské tektonické desky

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Shazování na dno oceánů

Od roku 1993
zákaz v rámci
Londýnské
konvence

Problematika jaderného odpadu

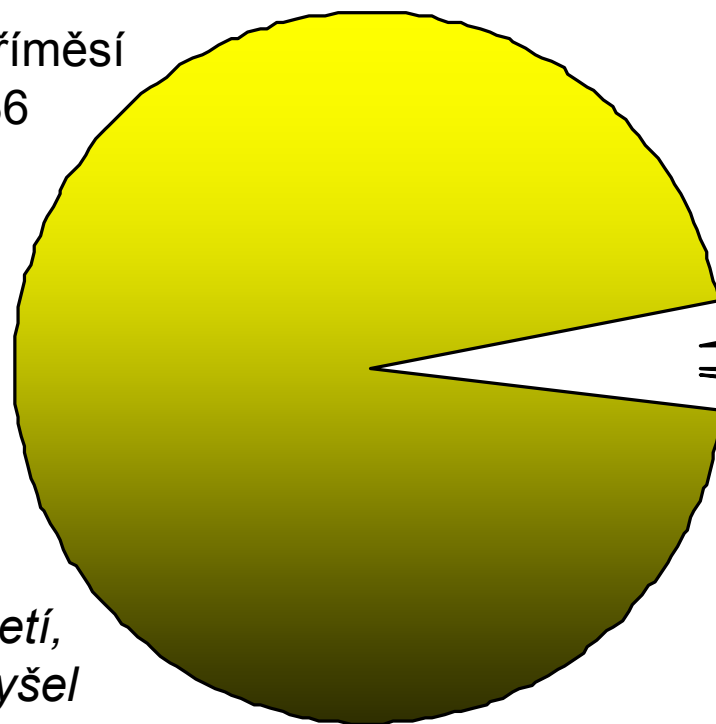
Přepracování (dnes tzv. „recyklace“) vyhořelého paliva

95 %

Uran-238 s příměsí
U-232 a U-236

Odpad*

** program
rychlých
reaktorů,
optimisticky
chystaný
v 60. letech
minulého století,
naprosto nevyšel*

3 %

Štěpné produkty
Odpad

1 %

Plutonium
Štěpitelné

1 %

Uran-235
Štěpitelný

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Přepřerování neřeší problém odpadu a je příliš drahé

1 tuna vyhořelého paliva

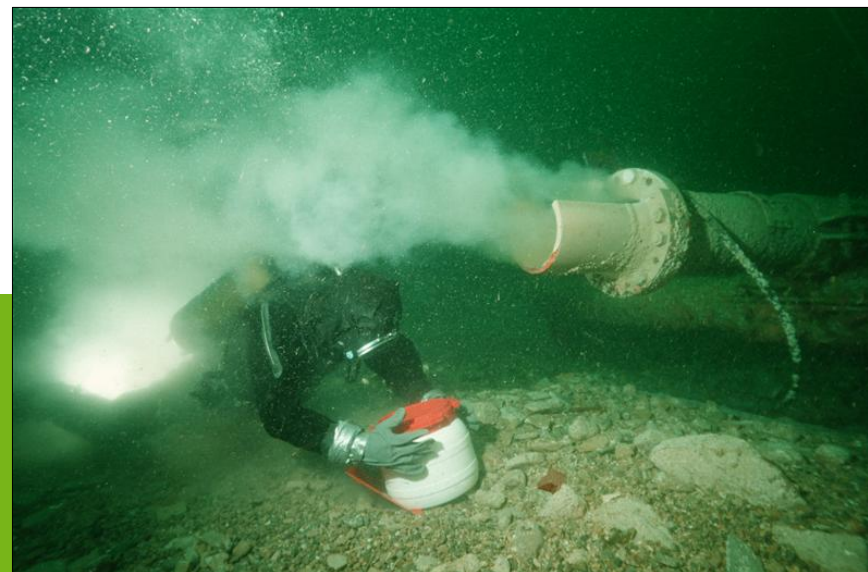
0,2 m³

6,8 m³

radioaktivního odpadu + výpust'

Waste	Drum Volume ^a	
HLW		
Vitrified waste	0.180	
LL-ILW		
Hulls and nozzles	Cemented	1.800
	Compacted	0.180
Process waste	Bituminized sludge	0.238
Technological waste	Cemented, asbestos-cement drum	1.180
	Cemented, large cement drum	1.180
SL-ILW/LLW		
Technological waste	Cemented, small cement drum	0.660
	Cemented, large cement drum	1.180
	Cemented, iron drum	0.225
	Incinerated	no data

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Separované plutonium představuje geopolitická rizika šíření jaderných materiálů a zbraní:

Británie ~ 100 tun Pu

Japonsko ~ 50 tun Pu

Francie ~ 50 tun vlastního
+ 30 tun cizího Pu

Celosvětově ~ 250 tun separované plutonia

Jaderná bomba potřebuje 5 až 10 kg plutonia, světový inventář tedy dostačuje na cca 35 000 jaderných náloží.

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

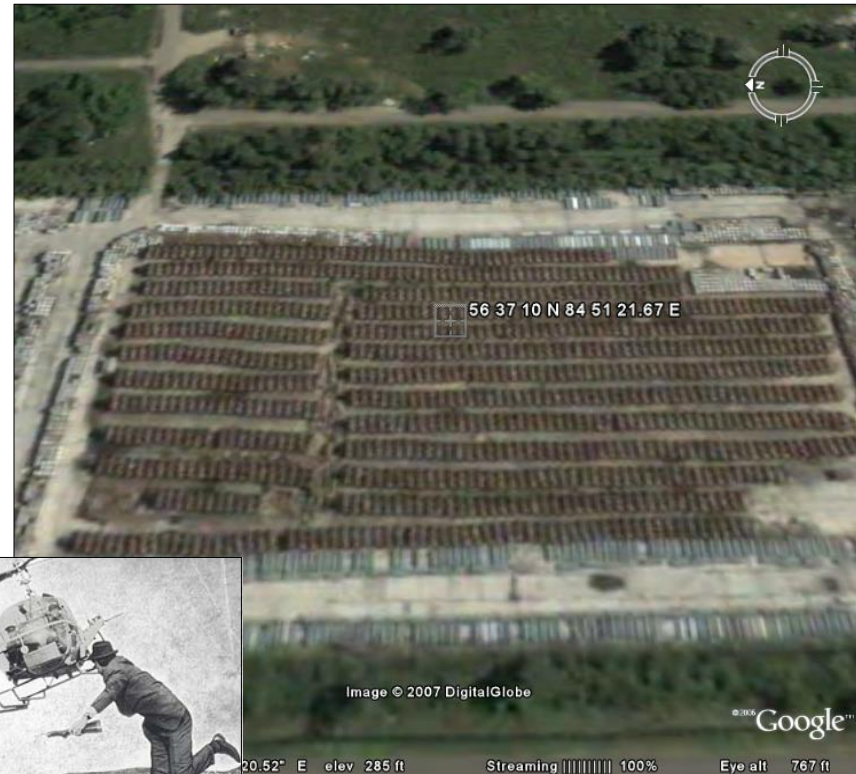

Problematika jaderného odpadu

Separovaný uran (95 %) – kam s ním?

Z Francie...

do Ruska

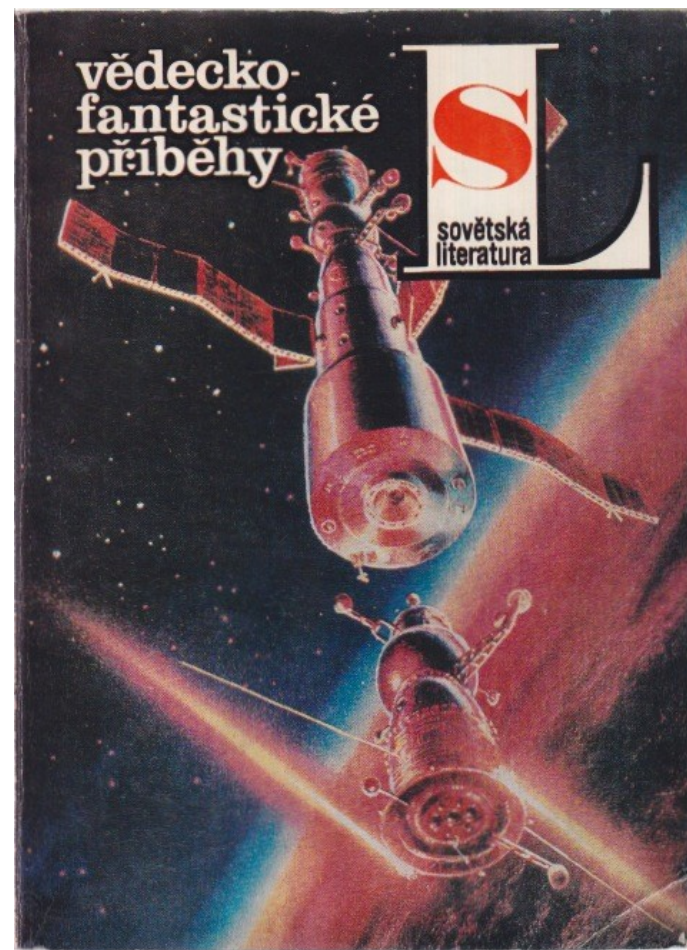

Problematika jaderného odpadu

Transmutace / Lineární urychlovač

Prakticky stejné problémy jako přepracování:

- produkuje vedlejší odpady
- vysoké náklady
- nepředpokládané provozní problémy
- koncept možná zajímavý, ale realizace i po dvaceti letech v nedohlednu

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

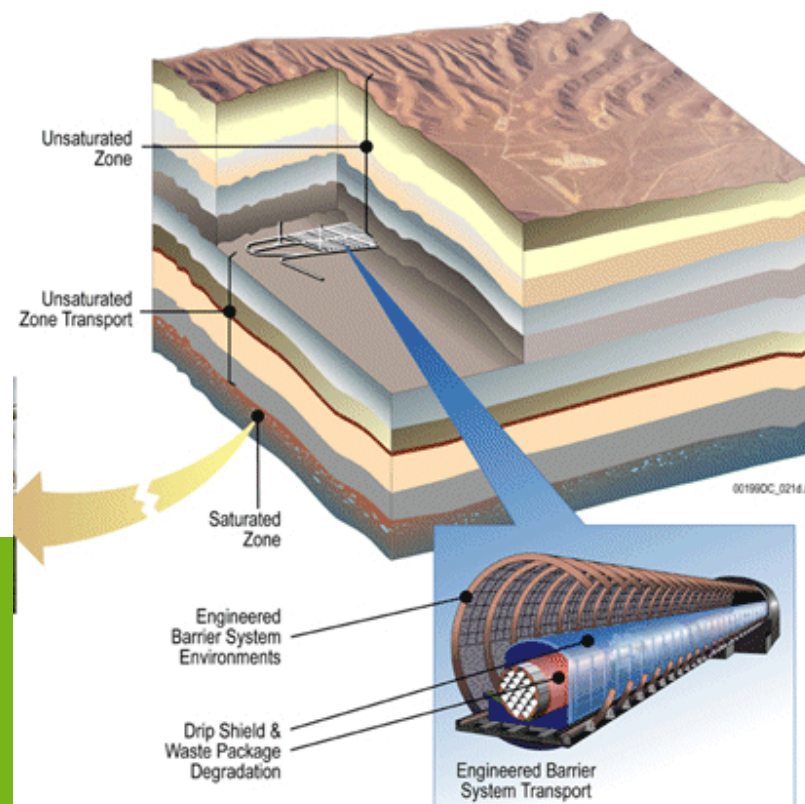
Problematika jaderného odpadu

Hlubinná úložiště: vulkanický masiv v poušti
(Yucca Mountain, USA)

1983: 15 let stavby, cena 20 miliard dolarů

dnes: v nedohlednu, cena více než 96 miliard dolarů

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

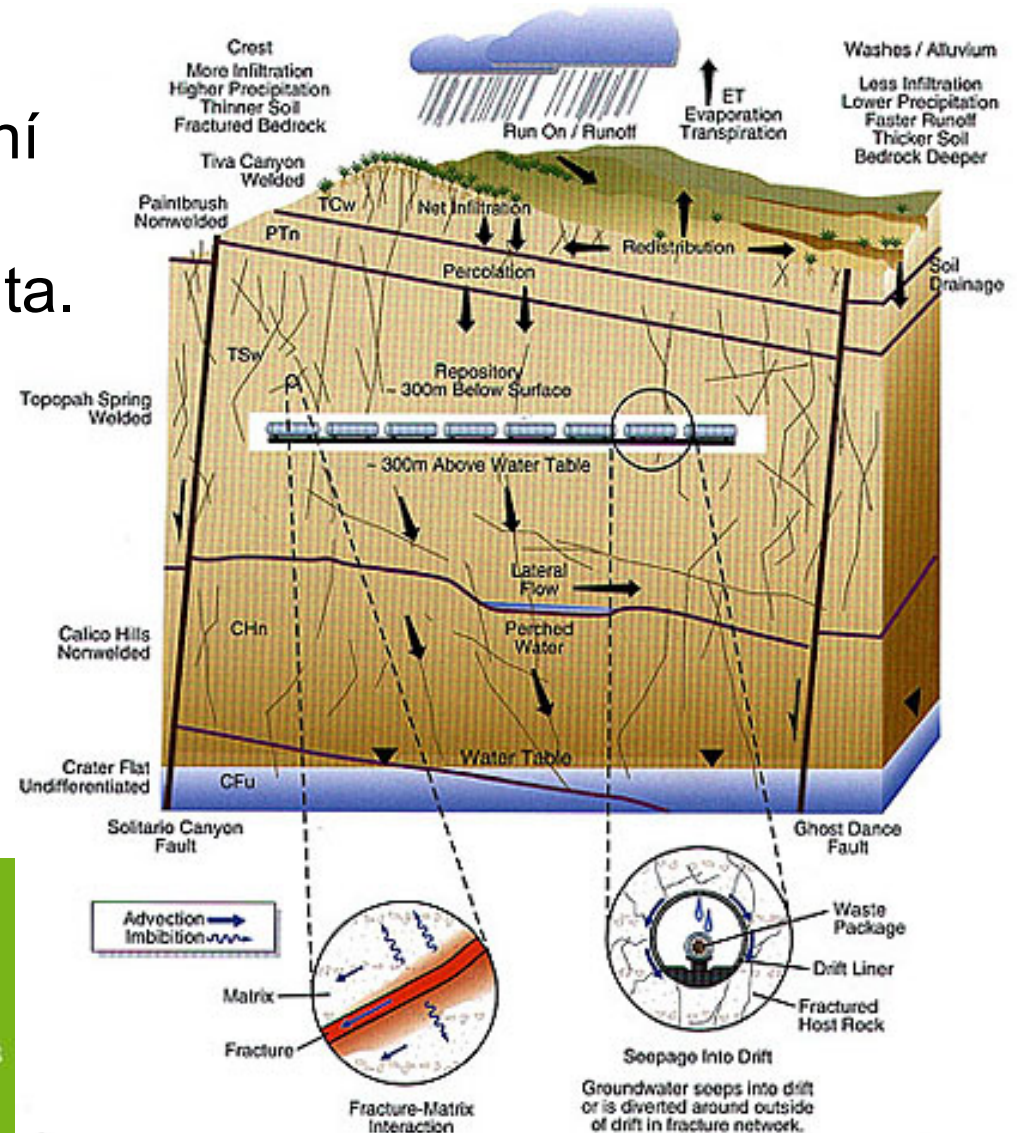
Problematika jaderného odpadu

Hlubinná úložiště: vulkanický masiv v poušti (Yucca Mountain, USA)

Desítky skandálů a upravování původních limitů a podmínek tak, aby se do nich vešla realita.

Standardy a limity pro úložiště podle americké Agentury pro ochranu ŽP (EPA):

prvních 10 000 let: 0,15 mSv/r
poté: 3,5 mSv/rok (23-násobek)

GREENPEACE
the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Hlubinná úložiště: solné vrstvy (Gorleben/Asse II, Německo)

Celkem 126 000 barelů nízko a středně radioaktivních odpadů, ukládání od r. 1978.

Hloubka komplexu štol až do 950 metrů.

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Hlubinná úložiště: solné vrstvy (Gorleben/Asse II, Německo)

Rok 2008: prosaky solanky kolem 12 m³/den

Provozu předcházelo 25 let průzkumů, které to měly vyloučit.

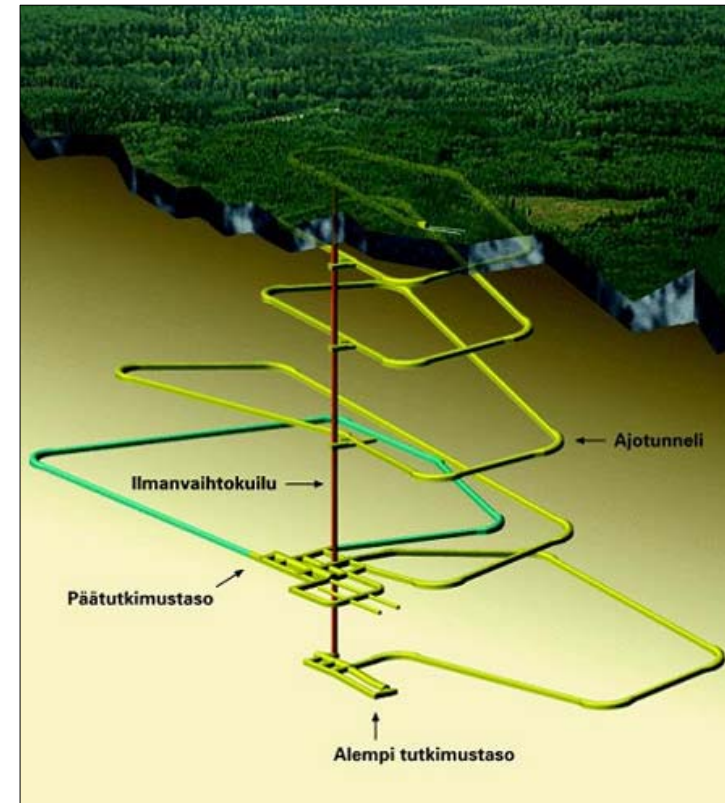
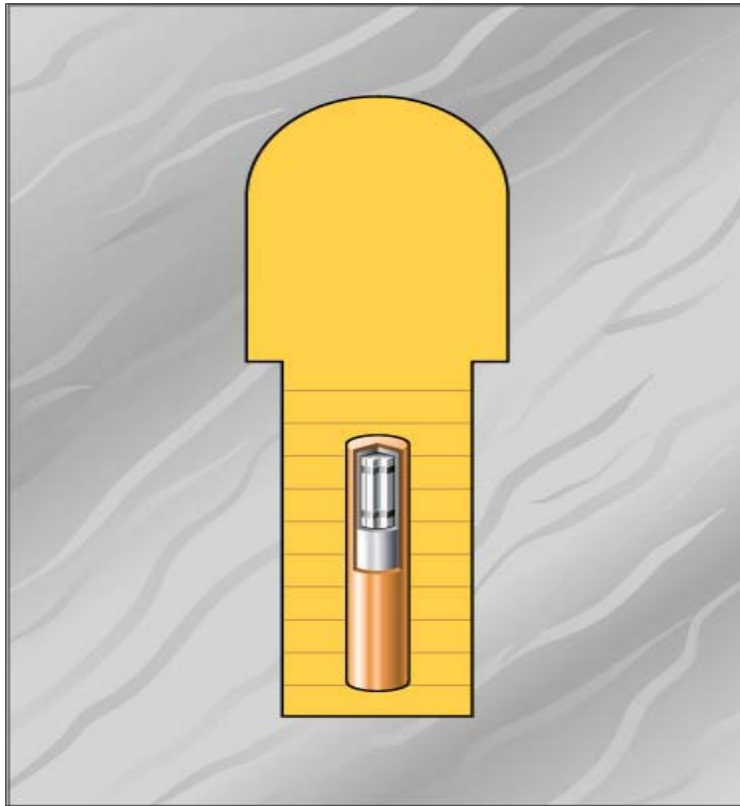

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting and

Problematika jaderného odpadu

Hlubinná úložiště: žula (Onkalo, Finsko)

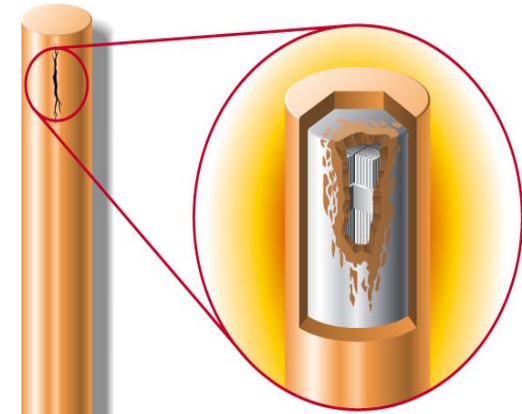
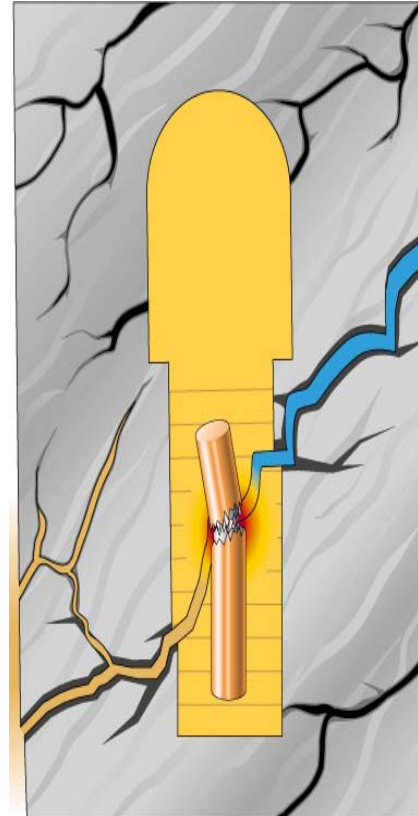
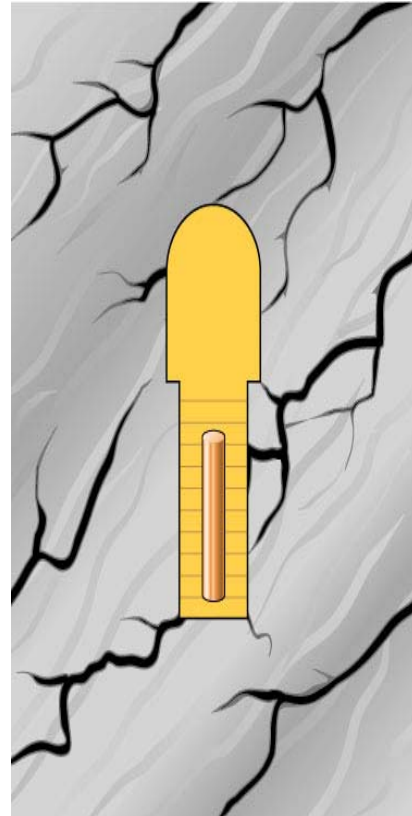
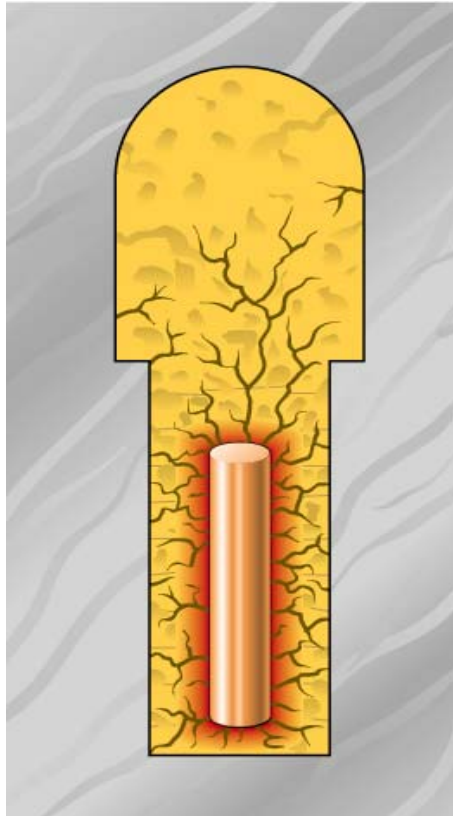
GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Hlubinná úložiště: žula (Onkalo, Finsko)

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Není řešení? Pomohou triky!

1. Překvalifikace z kategorie „odpadů“ na „surovinu“

GREENPEACE

the climate solution:

energy [r]evolution and protecting ancient forests

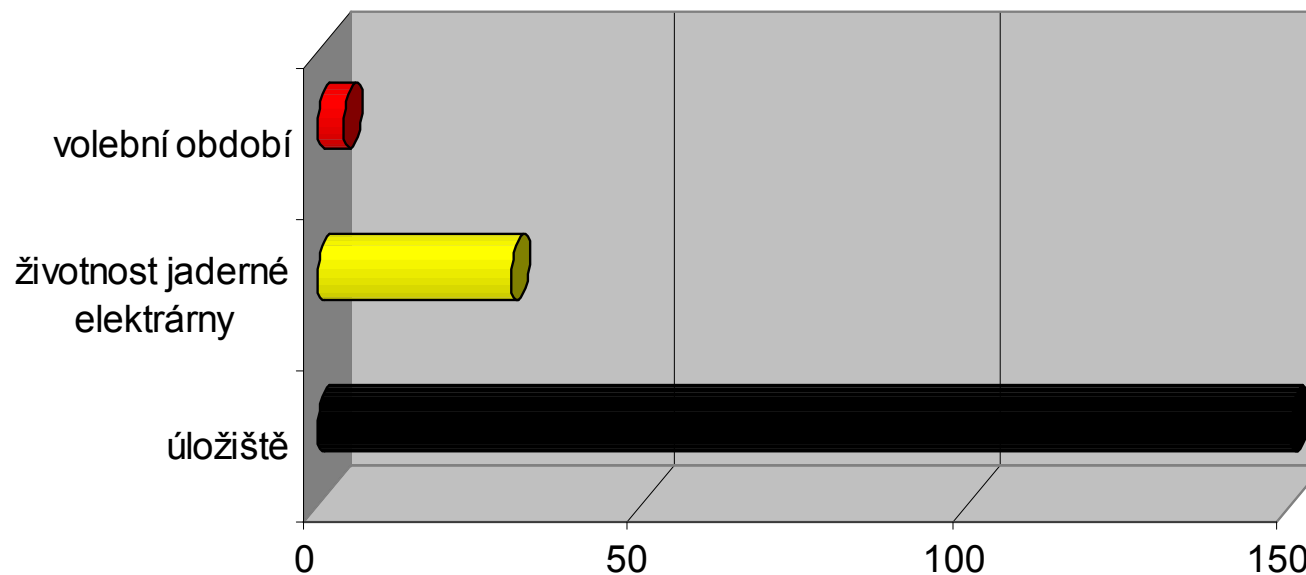

Problematika jaderného odpadu

Není řešení? Pomohou triky!

2. Odklad řešení:

Úložiště připraveno už během provozu elektrárny...
nebo spíš raději až za 100 nebo 150 let.

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Není řešení? Pomohou triky!

2. Odklad řešení:

Diskontace: diskontní sazba 5 % po dobu 150 let

budoucí náklady 100 miliard Kč

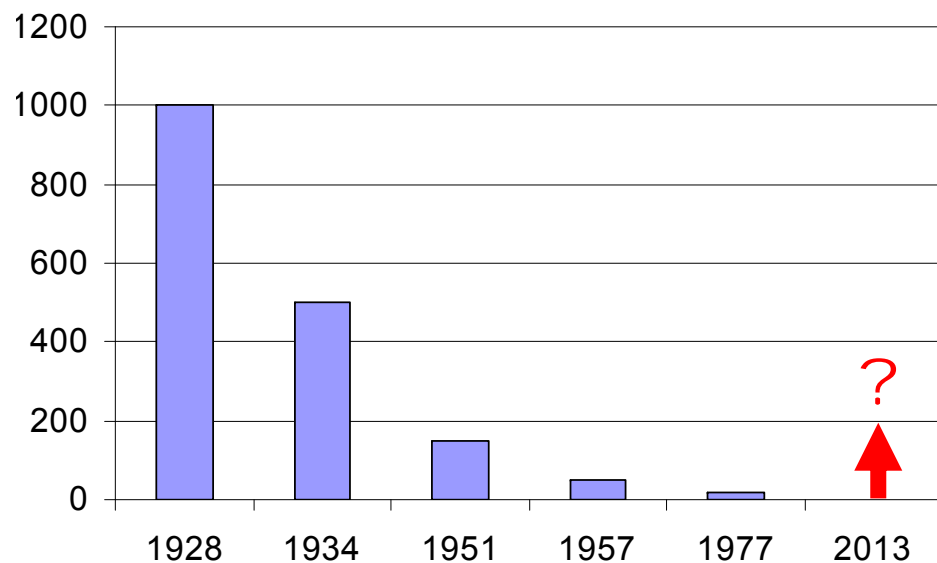
současná hodnota těchto budoucích nákladů činí pouhých 66 milionů Kč

Problematika jaderného odpadu

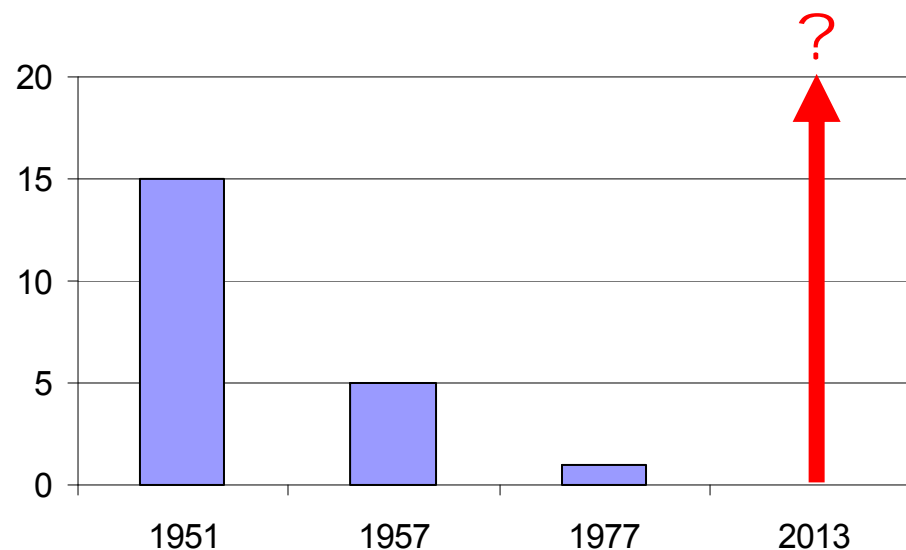
Není řešení? Pomohou triky!

3. Deregulace ionizujícího záření:

Vývoj limitů pro pracovníky (mSv/rok)

Vývoj limitů pro veřejnost (mSv/rok)

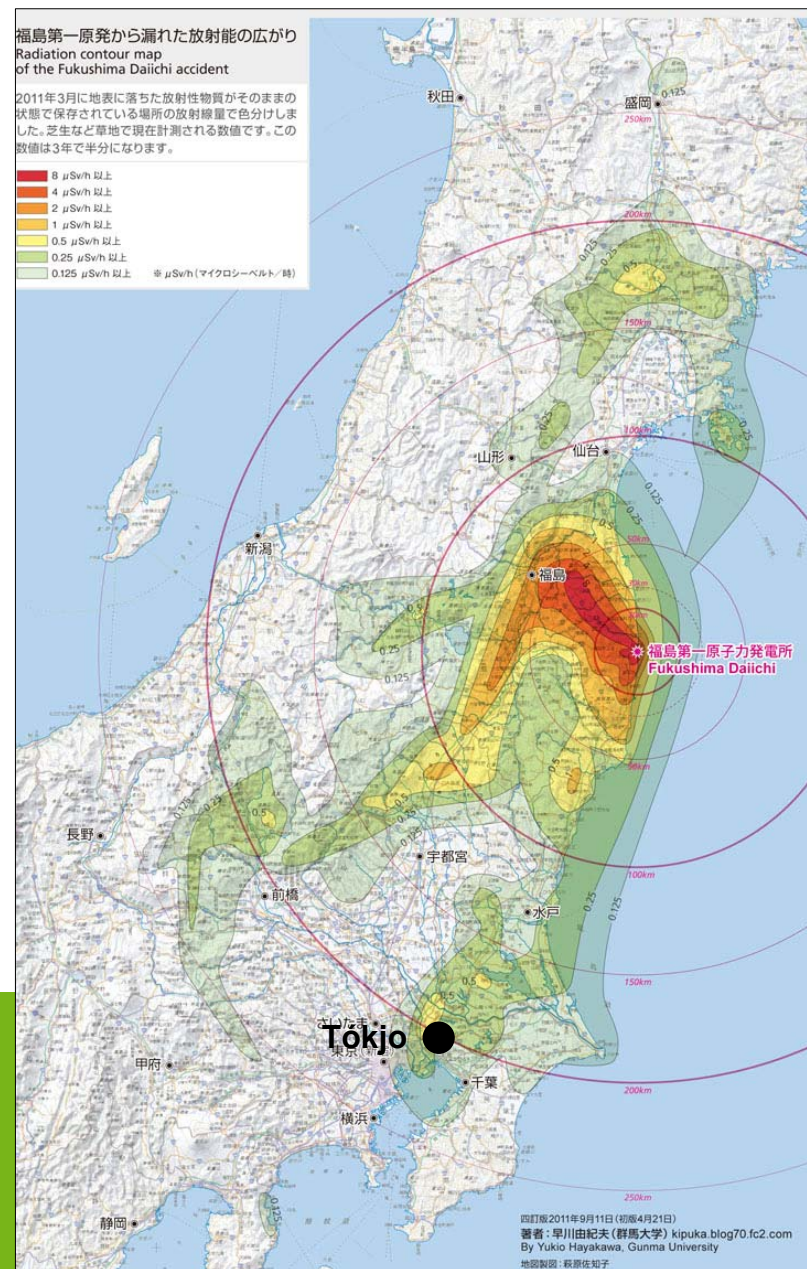
Zejména po Fukušimě se běžně bagatelizují rizika dávek, která mnohonásobně překračují dnešní zákonem stanovené limity. Hrozí návrat ke „standardům“ obvyklým ještě před druhou světovou válkou – to by samozřejmě jadernému průmyslu usnadnilo práci.

Lekce z Fukušimy

Těžká havárie a kontaminace rozsáhlého území.

GREENPEACE
the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Selhání evakuace

- Kruhy, řádově několik km
- Kontraproduktivní chlácholení
- Přesun do míst s ještě vyšší radiací
- Nemocní a slabí ponecháni napospas
- Lidé uzavření doma 10 dní
- Zdivočelá a hladovějící zvířata
- Jódová profylaxe selhala

nt forests

Selhání odškodnění

- i po dvou letech 150 000 dlouhodobě evakuovaných
- statisíce dalších lidí zůstává v kontaminovaných místech
- 13 000 km² plochy významně kontaminované (>1 mSv/rok)
- ztráta domova, půdy, majetku, živobytí
- rozbití rodin, komunit, ztráta kořenů

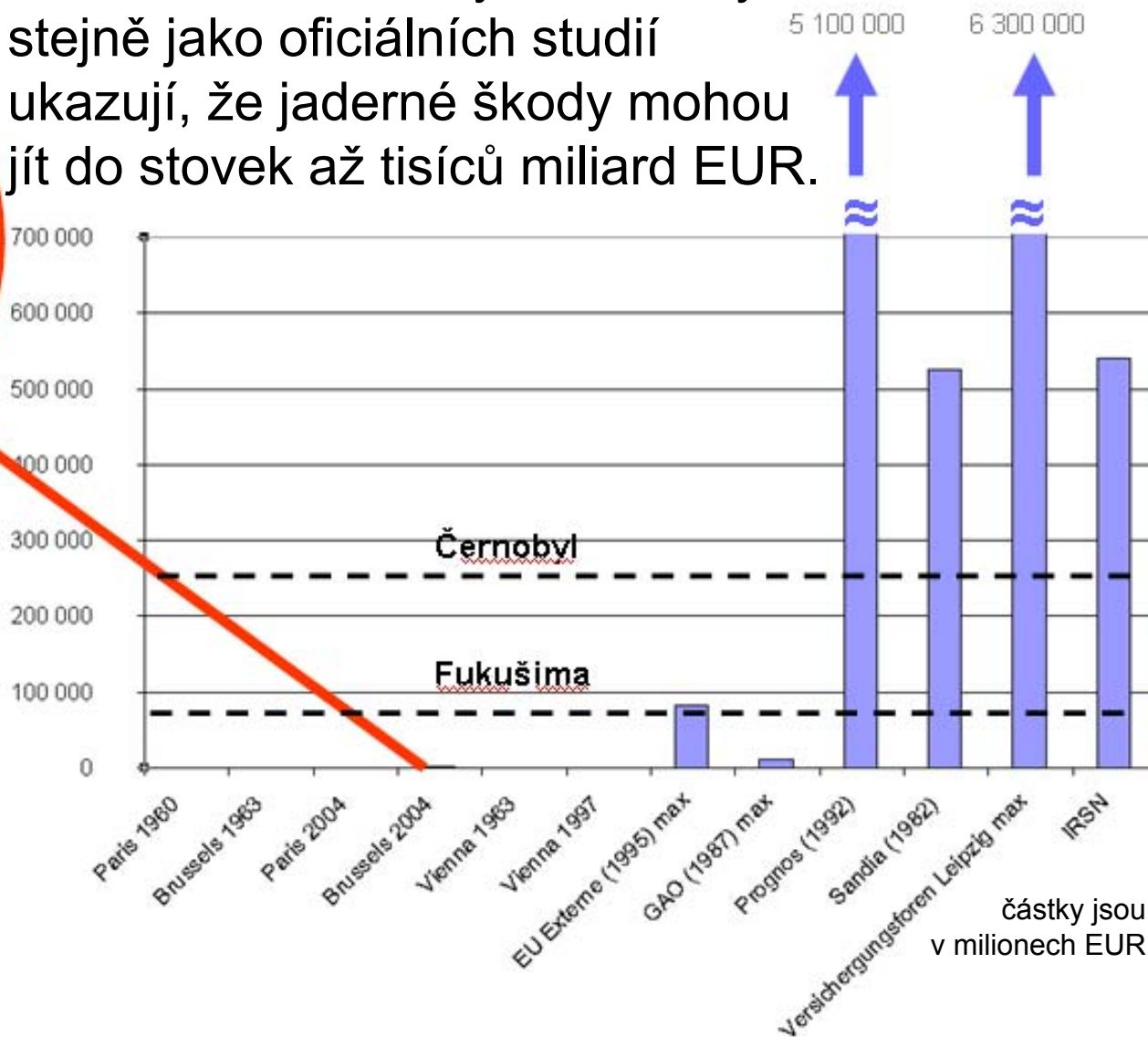

Lekce z Fukušimy

Zkušenost Fukušimy a Černobyľu, stejně jako oficiálních studií ukazují, že jaderné škody mohou jít do stovek až tisíců miliard EUR.

Zákony a konvencemi stanovená výše povinného ručení za škody ale představuje jen nepatrný zlomek reálných škod těžké jaderné havárie.

částky jsou v milionech EUR

Lekce z Fukušimy

Selhání regulace a dozoru

- Střet zájmů a benevolentní přístup jaderného dozoru
- Hrozba zemětřesení i >10 m tsunami byla dlouho známá:
  - 1990 – zkoumání zemětřesení Džogan z r. 869
  - 1997 – předloženo firmě TEPCO (odpověď: „kdybych měli brát v potaz každou nejhorší eventualitu, nic bychom nepostavili“)
  - 2000 – studie TEPCO, pravděpodobnost 10 % během života
  - 2008 – dozor (JNES): velká přílivová vlna může způsobit úplnou ztrátu chlazení a roztavení paliva
  - 2011 – čtyři dny před nehodou TEPCO přiznalo, že ví o nedostacích ochrany proti zaplavení

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Lekce z Fukušimy

Selhání regulace a dozoru

- Mezinárodní mise a hloubková kontrola MAAE roku 2007:
  - „Japonsko zavedlo vyčerpávající právní a institucionální rámec pro kontrolu jaderné bezpečnosti“
  - „Všechny důležité oblasti jaderné bezpečnosti podléhají pravidelnému a pečlivému dohledu ze strany provozovatele i státu“
  - „Best practice: úřady podrobily důkladné kontrole všechny scénáře a situace těžkých havárií, načež byli provozovatelé donuceni přijmout všechna potřebná opatření k zamezení jejich vzniku a k jejich zvládnutí“
- březen 2011, litate:
  - 27. 3. Greenpeace oznamuje nutnost evakuovat
  - 30. 3. MAAE informaci a nutnost evakuace potvrzuje, ale už 1. 4. MAAE odvolává („přepočítání zahrnující nová data poskytnutá japonskou vládou“)
  - 22. 4. konečně evakuace: měsíc poté, co problém vešel ve známost...

Problematika jaderného odpadu

Radioaktivní inventář v meziskladu, resp. úložišti vyhořelého paliva je obrovský.

Černobyl:

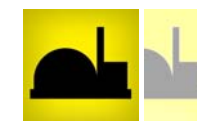
Fukušima:

Vyhořelého paliva v ČR doposud

Každý další rok provozu JE Dukovany a JE Temelín:

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

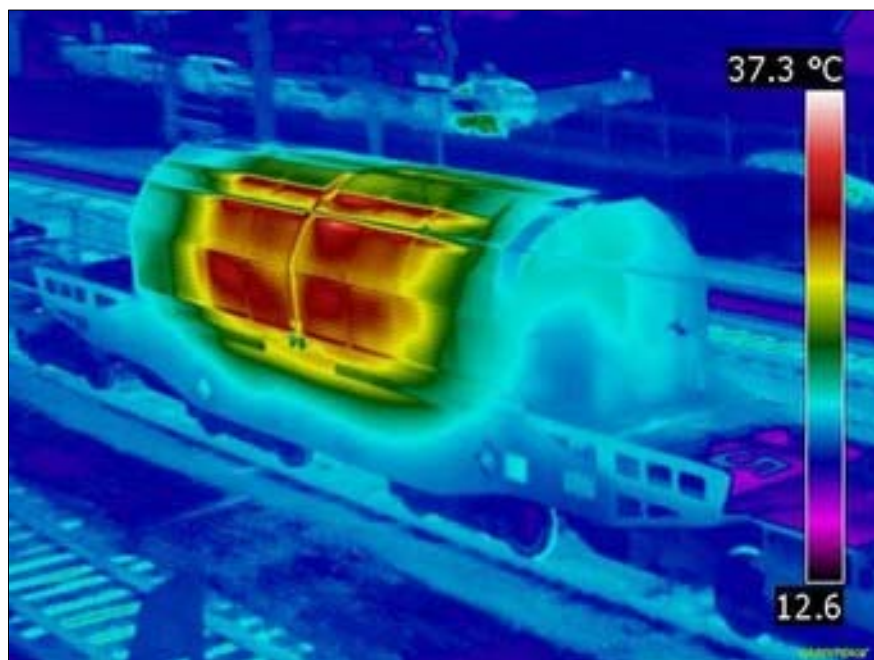
Problematika jaderného odpadu

Pro jaderné odpady neexistuje žádné bezpečné řešení.

Rizika jsou spojena i s transporty odpadů.

Únik z jednoho kontejneru cca 500 TBq Cs-137, nutnost evakuovat okolí do vzdálenosti cca 5 km

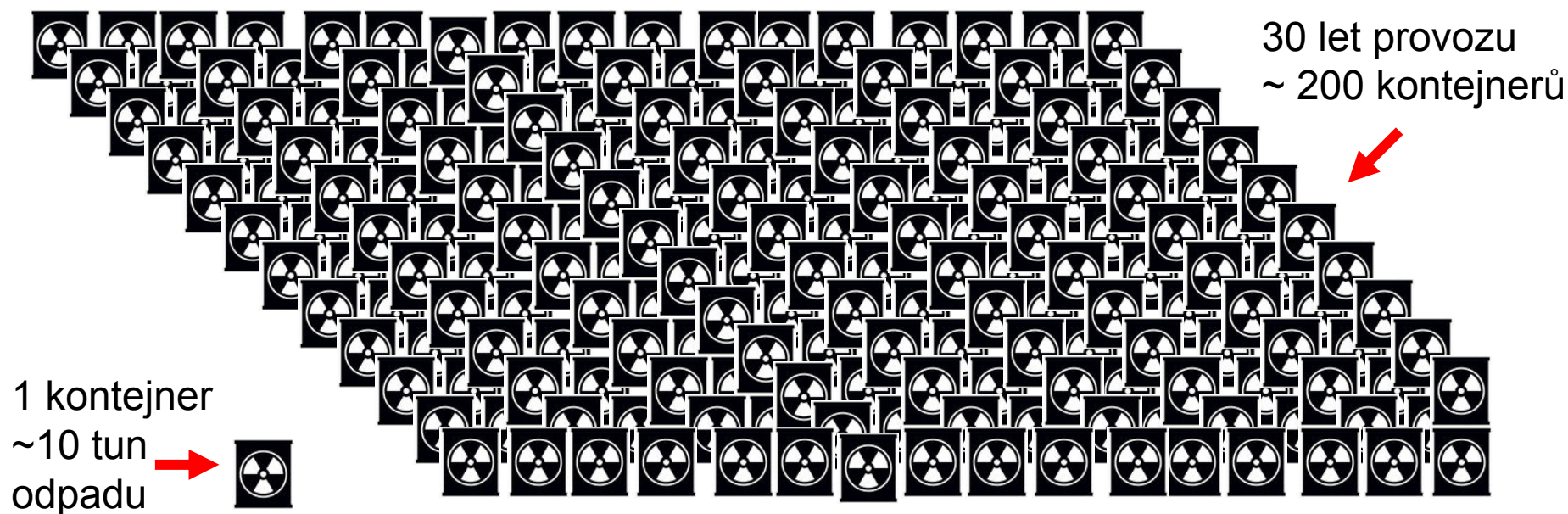
(Fukušima – desítky tisíc TBq Cs-137, ekvivalent cca 100 kontejnerů).

Problematika jaderného odpadu

Pro jaderné odpady neexistuje žádné bezpečné řešení.

Technologie a metody, které se dnes zkoumají, dokážou v nejlepším případě snížit inherentní rizika. Podstatné je proto také zamezení produkce dalších tisíců tun odpadů.

Pravděpodobnost selhání jednoho kontejneru může být malá. Provoz jedné jaderné elektrárny jich ale vyprodukuje několik stovek, čímž riziko nehody podstatně roste.

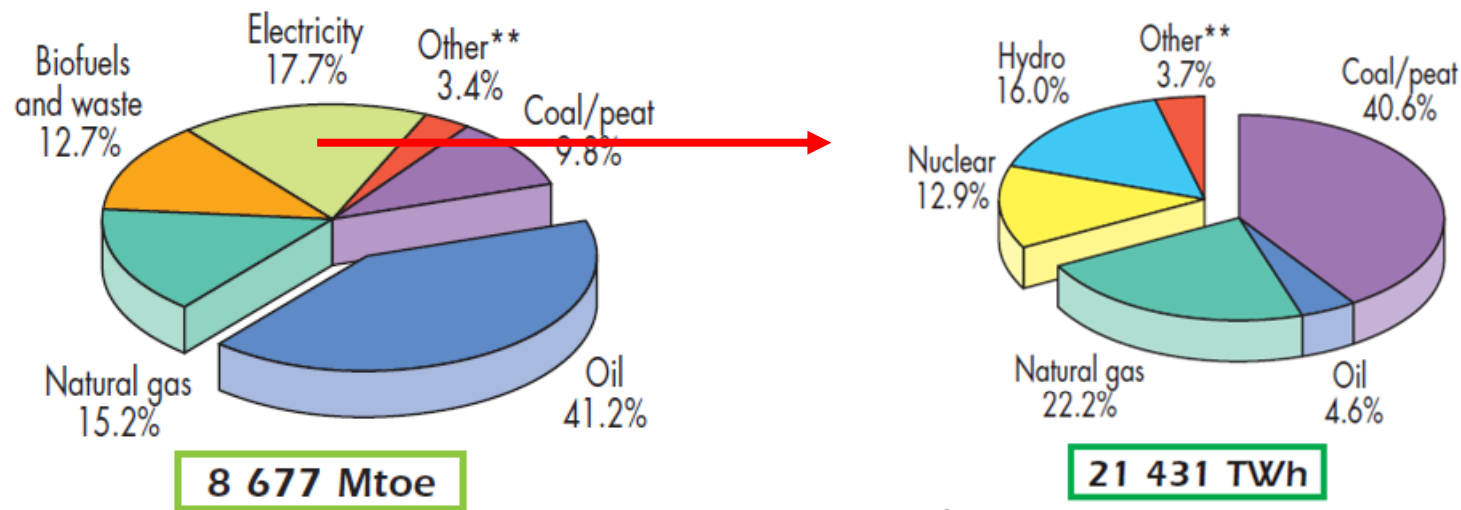

Jaderná energetika po Fukušimě

Struktura konečné spotřeby energie (globálně) v roce 2010:

Jádro vyrobilo 12,9 % elektřiny, která měla podíl 17,7 % na spotřebě energie. Jádro tedy pokrývá **2 %** spotřeby energie.

Marginální technologie, ale obrovské problémy.

*Pramen: 2012
World Key
Energy Statistics,
IEA/OECD*

GREENPEACE

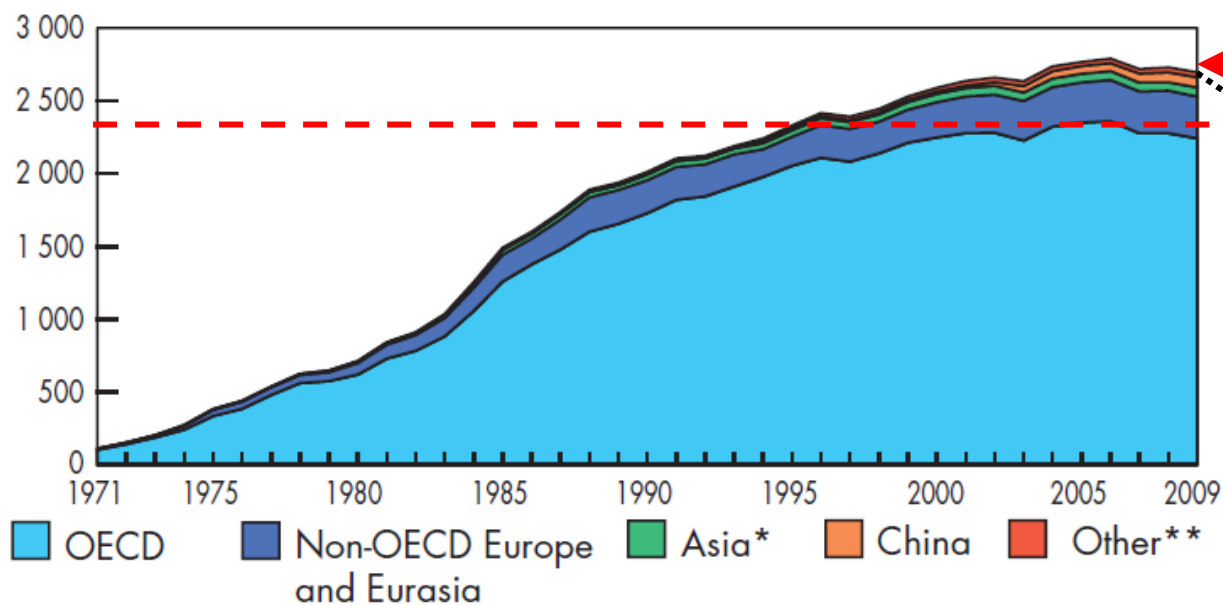
the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Jaderná energetika po Fukušimě

Roční výroba jaderné elektřiny

Nuclear production from 1971 to 2009
by region (TWh)

Jaderná energetika byla na ústupu už před Fukušimou.

V roce 2012 vyrobila už jen 2 346 TWh.

Pramen: 2011 World Key Energy Statistics, IEA/OECD

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Jaderná energetika po Fukušimě

Výstup z jádra nebo rušení plánů na nové reaktory:

Německo, Japonsko, Itálie, Švýcarsko, Belgie, Nizozemí, Bulharsko, Litva

Redukce nebo odklad plánů na nové reaktory:

Čína, Indie, USA, Kanada, Británie, Francie, Finsko, Východní Evropa

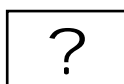
Jaderné programy beze změn

Arabské emiráty, Brazílie, Jižní Afrika, Jižní Korea

Urychlení nebo zvýšení ambicí jaderných programů:

nikdo

GREENPEACE

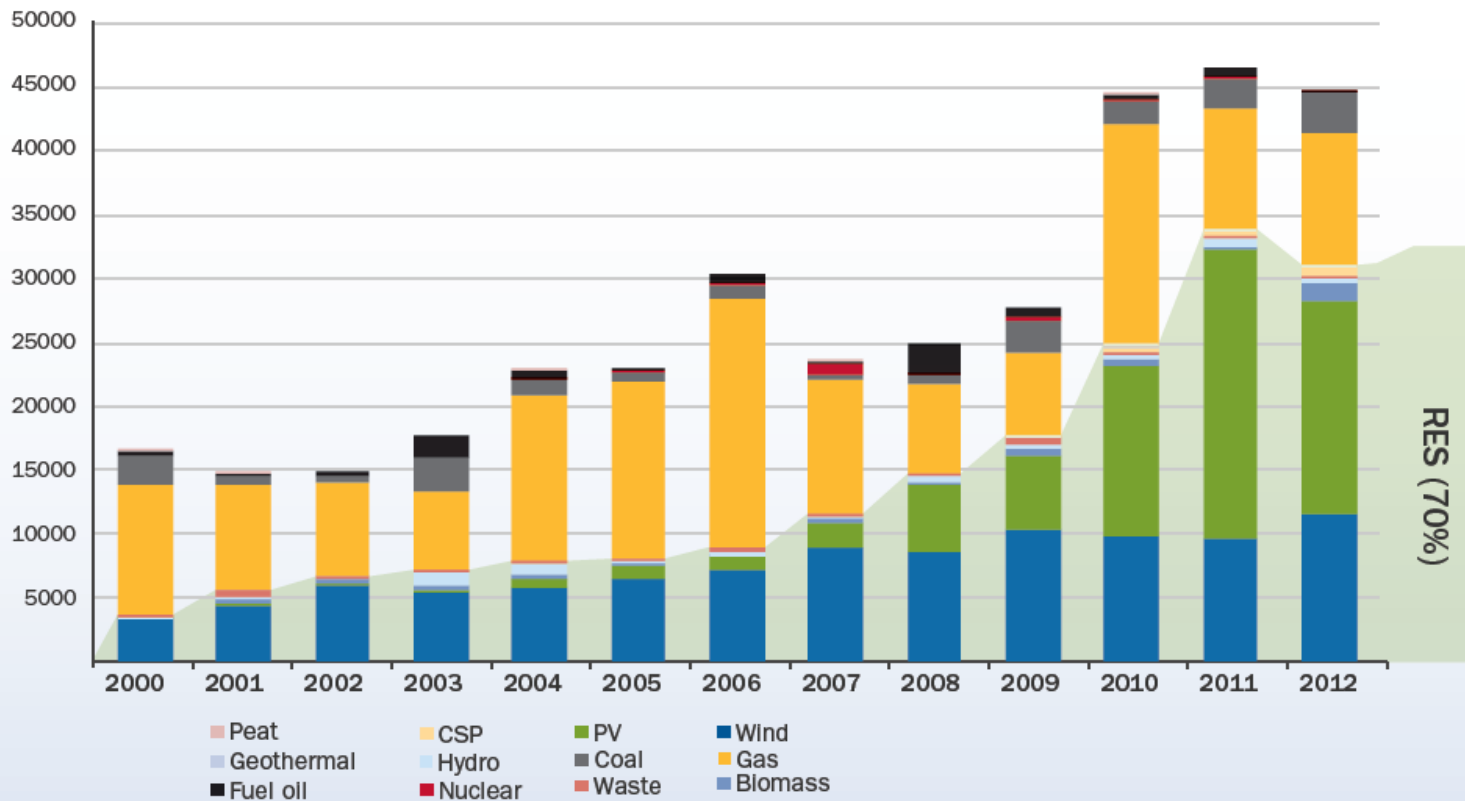
the climate solution:

energy [r]evolution and protecting ancient forests

Energetika v Evropě

FIGURE 2.1 INSTALLED POWER GENERATING CAPACITY PER YEAR IN MW AND RES SHARE (%)

V roce 2012 představovaly obnovitelné zdroje 2/3 všech nově instalovaných elektráren v EU

Pramen: European Wind Energy Association, 2013

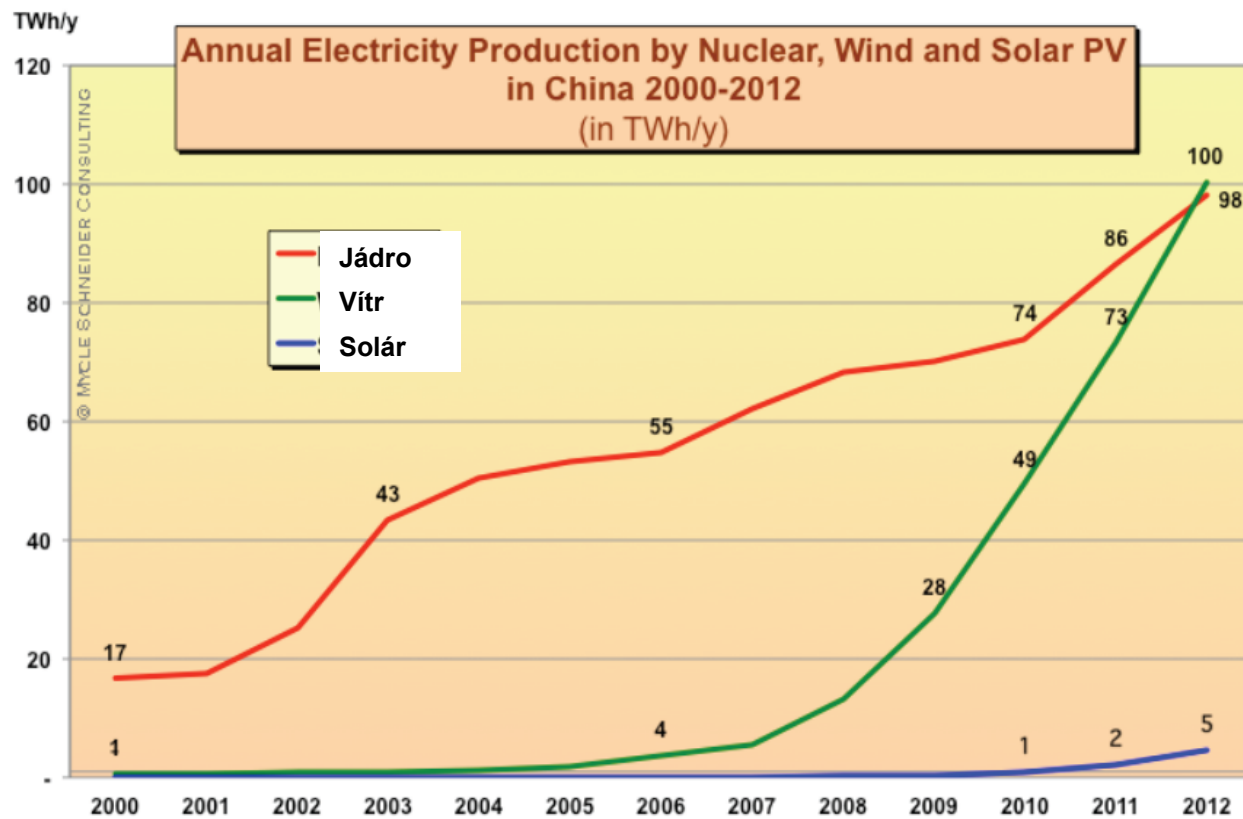
GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Energetika ve světě

Čína: Objem vyrobené elektřiny v TWh, podle technologií

Source: BP 2013

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

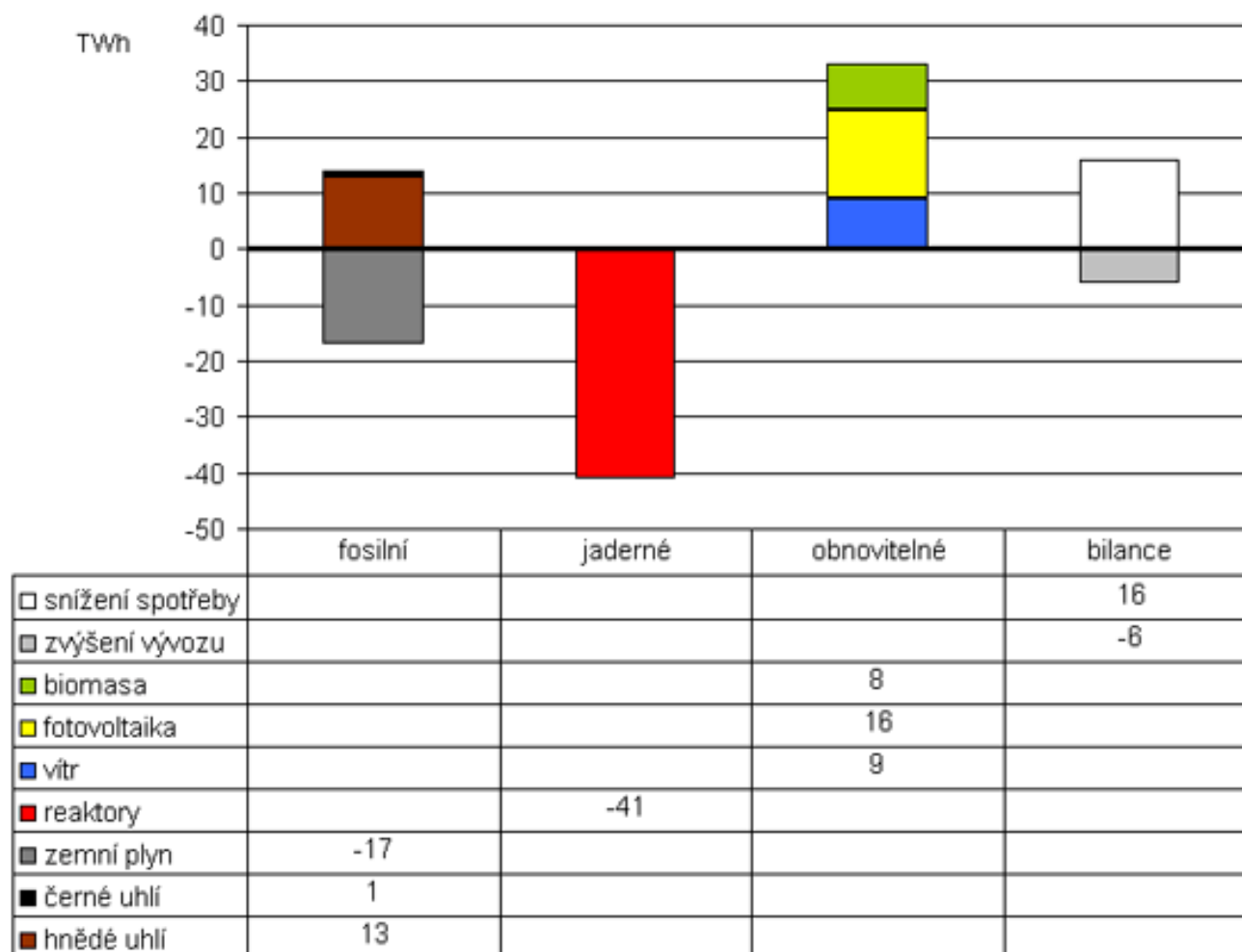

Energetika ve světě

Německo: za pouhé dva roky OZE a úspory s rezervou nahradily osm ostavených reaktorů

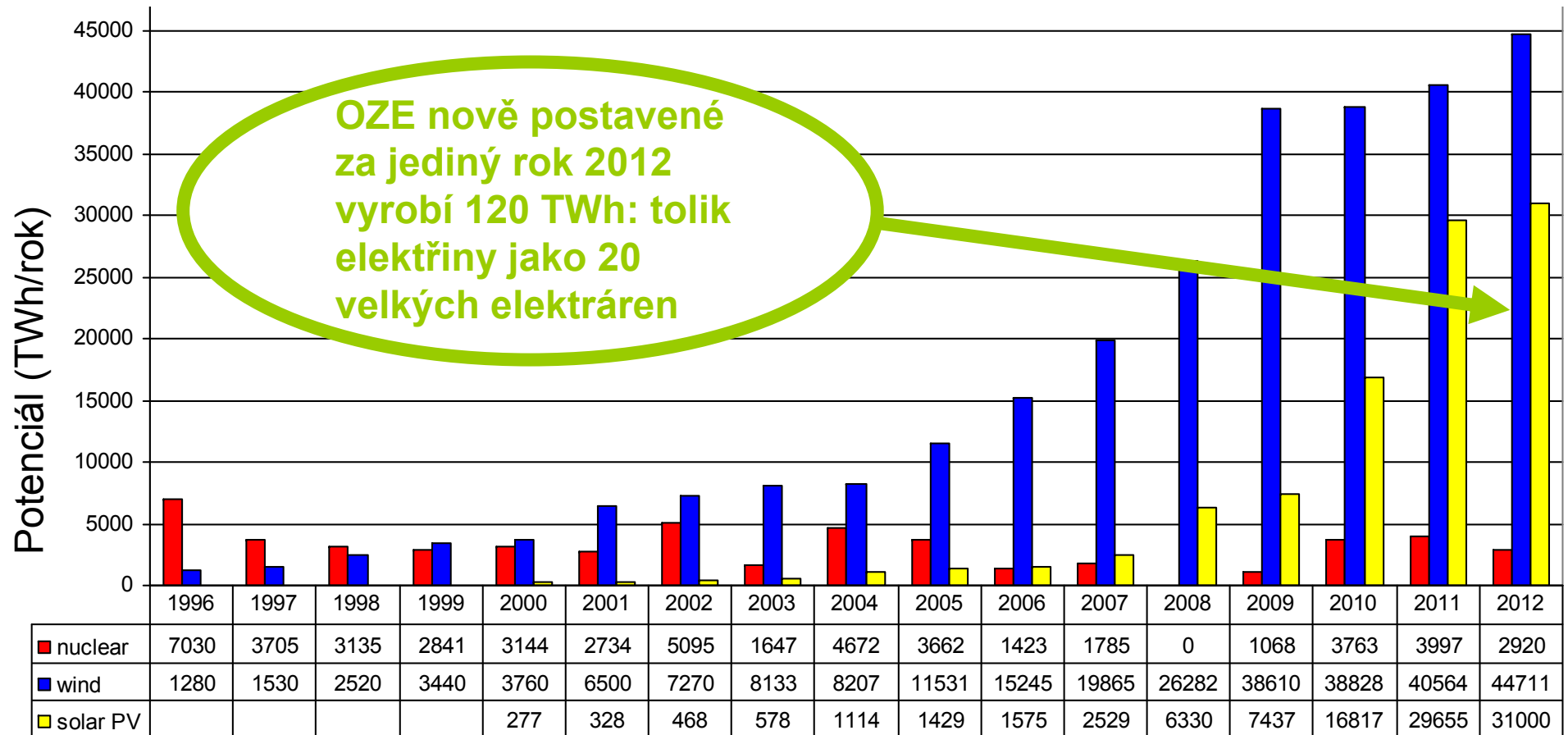
Změny ve výrobě elektřiny v Německu od roku 2010

data <http://www.ag-energiebilanzen.de>

Energetika ve světě

Potenciál výroby elektřiny (zohledněno rozdílné vytížení)

GREENPEACE

the climate solution:
energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

**Dejme tomu, že přestaneme generovat další odpady.
Co ale udělat s těmi stávajícími? Některé principy:**

- Ponechat v areálech JE: nevytvářet zbytečně rizika převážením odpadů a jejich umístování na nové, zatím nedotečné lokality.
- Skladování v nejlepších dostupných technologiích.
- Úložiště otevřená, přístupná a monitorovaná, aby příští generace mohly případně uplatnit lepší technologie.
- Každá země by měla mít vlastní koncepci a řešení: žádný vývoz odpadů za hranice.

GREENPEACE

the climate solution:

energy [r]evolution and protecting ancient forests

Problematika jaderného odpadu

Děkuji za pozornost.

Jan Beránek

jan.beranek@greenpeace.org

GREENPEACE

the climate solution:

energy [r]evolution and protecting ancient forests

